

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj 51 0 P 196363 23 Rev
Sarajevo, 18.03.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Emine Hulusija, kao predsjednice vijeća, Zlate Džafić i Josipa Vukovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja mlđb.1 iz N. T., zastupan po zakonskom zastupniku ocu M. H. iz N. T., a ovaj zastupan po punomoćniku Sani Softić, advokatu iz Sarajeva, protiv tuženog Adriatic osiguranje d.d. iz Sarajeva, Ulica Međunarodnog prijateljstva broj 20, zastupan po punomoćniku Sanji Kraljević, advokatu iz Tomislavgrada, radi naknade štete, vrijednost spora 15.000,00 KM (pravilno 25.250,00 KM), odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 51 0 P 196363 22 Gž od 12.07.2023. godine, u sjednici vijeća održanoj 18.03.2025. godine, donio je:

R J E Š E N J E

Dopušta se revizija u pogledu prvog i drugog postavljenog pitanja, te se revizija usvaja, drugostepena presuda ukida i predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Revizija se odbacuje u pogledu trećeg postavljenog pitanja.

Odluka o troškovima postupka ostavlja se za konačnu odluku.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Travniku broj 51 0 P 196363 21 P od 04.05.2022. godine obavezan je tuženi da tužitelju na ime naknade za izgubljeno izdržavanje za period od 07.12.2018. godine do 07.05.2022. godine isplati iznos od 10.250,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana podnošenja tužbe tj. 06.12.2021. godine pa do konačne isplate, a da od dana donošenja presude pa ubuduće dok za to budu postojali zakonski razlozi mjesečno isplaćuje iznos od 250,00 KM i to do 5.- og u mjesecu za prethodni mjesec na račun ili ruke oca i zakonskog zastupnika Mirnesa Hajrića, te naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.760,00 KM, a sve u roku od 30 dana od dana prijema pismenog opravka presude.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 51 0 P 196363 22 Gž od 12.07.2023. godine žalba tuženog je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv drugostepene presude tuženi je pozivom na odredbu iz člana 237. stav 3. i 4. tačka 2. Zakona o parničnom postupku blagovremeno izjavio reviziju i to zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP učinjenih pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija dopusti, pobijana presuda preinači na način da se usvoji žalba tuženog i prvostepena presuda preinači na način da se tužbeni zahtjev odbije

u cijelosti i tužitelj obaveže na nadoknadu troškova parničnog postupka tuženom ili ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u granicama propisanim odredbom člana 241. stav 2. Zakona o parničnom postupku (Službene novine F BiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15 - dalje ZPP) ovaj sud je odlučio kao u izreci.

Revizija je dopuštena u pogledu prvog i drugog postavljenog pitanja i osnovana.

Prema odredbi iz člana 237. stav 2. ZPP revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM.

Predmet spora je zahtjev za naknadu štete na ime izgubljenog izdržavanja koju malodobni tužitelj trpi nakon pogibije njegovog srodnika (majke) za čiju smrt je odgovoran osiguranik tuženog.

Kada se tužbeni zahtjev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju tada je za pitanje dopuštenosti revizije sa stanovišta odredbe člana 237. stav 2. ZPP mjerodavna vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude utvrđena primjenom odredbe člana 317. ZPP, a koja u konkretnom predmetu iznosi 25.250,00 KM (10.250,00 KM za period od 07.12.2018. do 07.05.2022. g. + period od narednih pet godina po 250,00 KM mjesečno što ukupno iznosi 15.000,00 KM) što znači da ne prelazi vrijednosni kriterij od 30.000,00 KM predviđen odredbom člana 237. stav 2. ZPP, pa revizija po tom zakonskom osnovu nije dopuštena.

Tuženi je predložio izuzetno postupanje Vrhovnog suda F BiH po reviziji na osnovu člana 237. stav 3. i 4. ZPP i predložio izuzetno postupanje Vrhovnog suda F BiH po reviziji.

Odredbom člana 237. stav 3. ZPP propisano je da Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Odredba člana 237. stav 4. ZPP propisuje da u slučajevima, u kojima revizija nije dozvoljena prema odredbi stava 2. tog člana, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostepene presude ako odluka u sporu zavisi od rješenja nekog materijalno-pravnog ili procesno-pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, a naročito u slučaju ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvatanje odlučujući u pojedinim predmetima na sjednici odjeljenja, a riječ je o pitanju o kojem postoji različita praksa drugostepenih sudova; ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje, ali je odluka drugostepenog suda zasnovana na shvatanju koje nije podudarno sa tim shvatanjem; i ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvatanje i presuda drugostepenog suda se zasniva na tom shvatanju, ali bi naročito uvažavajući razloge iznesene tokom prethodnog prvostepenog i žalbenog postupka, zbog promjene u pravnom sistemu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima, te odlukom Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava, trebalo preispitati sudsku praksu.

Odredbom člana 241. stav 2. ZPP je propisano da revizijski sud u povodu revizije iz člana 237. stav 3. tog zakona ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija

revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Tuženi je u reviziji postavio slijedeća pravna pitanja:

1. Je li sud u parničnom postupku ovlašten oštećeniku, koji tužbeni zahtjev zasniva na pravilima člana 194. ZOO priznati pravo na naknadu čiju visinu određuje pozivom na odredbe člana 150. – 159. Obiteljskog zakona Federacije BiH i Priopćenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike o prosječnim potrebama osobe koja zahtjeva uzdržavanje, neovisno o činjenici je li oštećeni tijekom parničnog postupka pokrenutog radi naknade štete izveo dokaze na okolnost visine uzdržavanja koje je ostvario (ili makar mogao ostvariti) od poginulog za njegova života?
2. Je li oštećenik koji u parničnom postupku zahtjeva naknadu štete s naslova izgubljenog uzdržavanja, a koji spada u kategoriju osoba koje su po zakonu imale pravo na naknadu izgubljenog uzdržavanja od poginulog, dužan dokazati koji je dio od ukupnog iznosa prihoda što ih je (navodno) ostvarivao poginuli, ovaj izdvajao ili makar bio u prilici izdvojiti upravo za uzdržavanje (tog) oštećenika?
3. Mogu li iskazi tužitelja, njegova zakonskog zastupnika i drugih srodnika biti sami za sebe, bez izvođenja drugih dokaza (saslušanje trećih za spor nezainteresiranih osoba poznatih samo tužitelju, čitanje isprava i drugih materijalnih dokaza) biti cijenjeni vjerodostojnim dokaznim sredstvom kod dokazivanja odlučnih činjenica koje nisu provjerljive tuženiku, niti bilo kojem drugom sudioniku u parničnom postupku?

Kao razlog važnosti naznačenih pitanja za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njihovoj primjeni tuženi je naveo da povodom primjene relevantnih normi materijalnog i procesnog prava postoji različita praksa drugostepenih i prvostepenih sudova s teritorije Federacije BiH, ali i stavovi revizijskog suda oprečni stavovima suda iz pobijane drugostepene presude. Tuženi ističe da se u toku postupka pozivao na stavove u predmetu broj 64 0 P 045022 19 P u kojem je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti, ali da je u tom predmetu Vrhovni sud odbacio reviziju, a Ustavni sud BiH je odbacio apelaciju tužiteljica. U odnosu na drugo postavljeno pitanje navodi da postoji odluka Vrhovnog suda F BiH broj 68 0 P 019234 18 Rev od 21.03.2019. godine u kojoj sud iznosi stavove koji su suprotstavljeni stavovima drugostepenog suda u ovoj pravnoj stvari.

Ispitujući mogućnost izuzetnog dopuštanja predmetne revizije ovaj sud je ocijenio da su da su prvo i drugo postavljeno pravno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, jer je pravno shvatanje nižestepenih sudova u suprotnosti sa već ranije zauzetim pravnim shvatanjima revizijskog suda izraženim u predmetima ovog suda broj 58 0 P 007452 11 Rev 2 i predmetu broj 68 0 P 019234 18 Rev, u kojima je predmet spora bio također zahtjev za naknadu štete zbog izgubljenog izdržavanja temeljem odredbe člana 194. Zakona o obligacionim odnosima.

U rješenju broj 58 0 P 007452 11 Rev 2 od 21.02.2012. godine ovaj revizijski sud je izrazio pravni stav da se zaradom smatra svaka materijalna korist koja se postiže radom, neovisno o tome da li se radi o prijavljenom ili neprijavljenom radu, te stav da se iznos odmjerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, ali nikada ne smije biti veći od onoga što bi oštećeni (tužitelji) dobivali od sada poginulog da je on ostao živ. Odgovorna osoba je dužna

oštećenim naknaditi ono što su stvarno izgubili i što bi nastavili primati da nije bilo štetnog događaja. U rješenju broj 68 0 P 019234 18 Rev od 21.03.2019. godine je, pored naprijed navedenog stava, iskazan i stav da u ovim postupcima treba imati u vidu odredbe člana 215. i 216. Porodičnog zakona o izdržavanju malodobne djece, odnosno nakon punoljetstva do 26-e godine pod uslovima određenim zakonom, te utvrditi iznose izdržavanja koje bi poginuli bio dužan i mogao obezbjediti izdržavanom licu. Prvo se mora utvrditi šta bi poginuli da je ostao u životu mogao da ostvari radom i šta bi od ostvarenih prihoda bio u mogućnosti i bio dužan da izdvoji za potrebe izdržavanja lica koja traže naknadu štete po ovom osnovu, uz prethodno odbijanje troškova za njegove životne potrebe.

U pogledu trećeg postavljenog pitanja, ovaj sud cijeni, da to pitanje ne predstavlja sporno pitanje u smislu navedenog tumačenja pojma spornog pravnog pitanja po odredbi člana 237. stav 3. -5. ZPP jer je u nizu odluka ovog revizijskog suda izražen stav da su svi dokazi po svojoj dokaznoj snazi izjednačeni, s tim da je sud dužan stečeno uvjerenje opravdati uvjerljivim i logičnim razlozima da bi se moglo provjeriti ima li takvo uvjerenje pravnu i činjeničnu osnovu. Stoga je na osnovu odredbe člana 247. stav 5. i stav 7. ZPP valjalo u tom dijelu reviziju odbaciti (stav drugi izreke ove revizijske odluke).

U postupku je utvrđeno da se dana 07.12.2018. godine u Novom Travniku dogodila saobraćajna nesreća u kojoj je smrtno stradala A. H., majka mldb. tužitelja, i to isključivim propustom vozača N. R. koji je u alkoholiziranom stanju upravljao putničkim motornim vozilom marke „Opel Astra“ reg. Oznaka..., koje vozilo je bilo osigurano kod tuženog, da je N. R. za navedenu nesreću oglašen krivim pravosnažnom presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 06 0 K 012380 19 K od dana 05.07.2019. godine, da majka tužitelja nije bila u stalnom radnom odnosu, da u periodu od 01.01.2011. godine do 07.12.2022. godine nije nikada bila evidentirana kao osiguranik kod Porezne uprave Federacije BiH, da iz iskaza saslušanih svjedoka proizilazi da je majka tužitelja obavljala povremene poslove u vidu čišćenja stubišta zgrade, šivanja obuće u kući za firmu, a koje poslove je organizirala i njoj plaćala treća osoba, da je bila angažovana na čišćenju stanova od strane osoba koje žive u inostranstvu, tako da je na taj način osiguravala kroz duži vremenski period kontinuiran prihod u porodično domaćinstvo u kojem je živjela sa suprugom i dvoje djece. Da iz iskaza svjedoka i zakonskog zastupnika tužitelja M. H., supruge smrtno stradale, proizilazi da je poginula majka mldb. tužitelja prosječno od šivanja obuće u kući zarađivala iznos od 350,00 KM – 450,00 KM, mjesečno od čišćenja stubišta iznos od 75,00 KM, te različite iznose od čišćenja stanova, u prosjeku svaki mjesec minimalno barem 50 eura, da je te navode potvrdila u većem dijelu svjedok J. R. koja je zajedno sa umrlom A.H. radila poslove šivanja i koja je potvrdila da se radilo prosječno o iznosu od 350,00 KM do 450,00 KM, što je potvrdila i svjedokinja N. H., majka poginule A. H..

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev zaključivši da se pravni osnov za isti nalazi u odredbi člana 194. Zakona o obligacionim odnosima, dok visinu naknade na ime izgubljenog izdržavanja utvrđuje pozivom na odredbe članova 150. – 159. Porodičnog zakona F BiH kojim je normirana zaštita prava i interesa djeteta i saopćenja Federalnog ministra rada i socijalne politike koje glasi: „Prosječne potrebe osobe koja zahtijeva izdržavanje, s obzirom na troškove života, koje će sud u skladu sa odredbama Porodičnog zakona F BiH uzimati u obzir u postupku za izdržavanje, iznose 30% od prosječne plate Federacije Bosne i Hercegovine iz prethodne godine“, pa je imajući u vidu da se prema sudskoj praksi za izdržavanje jednog djeteta najčešće dosuđuju iznosi u rasponu od 150,00 do 300,00 KM, da tužitelj potražuje 250,00 KM mjesečno, da je poginula A. H. ostvarivala mjesečno minimalno iznos od 500,00 KM, a da je traženi iznos manji od 30% prosjeka

isplaćene plaće na nivou Federacije, obavezao tuženog da tužitelju na ime izgubljenog izdržavanja isplati iznose kako je to bliže navedeno u izreci prvostepene presude.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravni stav prvostepenog suda, te je žalbu tuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Pravno shvatanje nižestepenih sudova je, po ocjeni ovog suda, utemeljeno na pogrešnoj primjeni odredbi člana 194. Zakona o obligacionim odnosima i odredbi članova 150. – 159. Porodičnog zakona F BiH, pa shodno tome i na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Naime, nižestepeni sudovi su o zahtjevu tužitelja raspravljali kao da se radi o alimentacionom zahtjevu, a ne o zahtjev za naknadu štete, što tuženi osnovano u reviziji ukazuje.

Odredbom člana 194. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima je propisano:

„Lice koje je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ono koje je po zakonu imalo pravo zahtijevati izdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.

Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, čiji se iznos odmjerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onoga što bi oštećenik dobijao od poginulog da je ostao u životu.“

Prema citiranoj odredbi osoba koja je odgovorna za smrt neke osobe dužna je osobama koje je umrli bio dužan po zakonu izdržavati naknaditi ono što su izdržavane osobe faktički izgubile, a ne ono na šta su te osobe imale pravo po osnovu zakonskog izdržavanja.

Stoga je pristup nižestepenih sudova u pogledu utvrđivanja visine izgubljenog izdržavanja pogrešan. Relevantne odredbe Porodičnog zakona F BiH, prema naprijed navedenom pravnom stavu ovog revizijskog suda iskazanom u rješenju broj 68 0 P 019234 18 Rev od 21.03.2019. godine, u predmetnoj pravnoj stvari su odredbe člana 215. i 216. Porodičnog zakona F BiH na osnovu kojih se određuje pravo tužitelja (aktivna legitimacija) da od odgovornog lica traže naknadu štete koju trpe gubitkom izdržavanja, a ne odredbe na koje su se pozivali nižestepeni sudovi.

Tužitelju po traženom osnovu izgubljenog izdržavanja pripada onaj iznos koji je on stvarno izgubio u utuženom periodu, a ne prema prosječno ostvarenoj plaći i sudskoj praksi u postupcima određivanja zakonskog izdržavanja, pri čemu prvostepeni sud uopšte nije cijenio sve okolnosti slučaja; i to koji iznos je poginula da je ostala u životu mogla da ostvari radom i šta bi od ostvarenih prihoda bila u mogućnosti i bila dužna da izdvoji za potrebe izdržavanja mldb. tužitelja, uz prethodno odbijanje troškova za njene životne potrebe, te potrebe drugog djeteta jer prema iskazu oca i zakonskog zastupnika mldb. tužitelja u porodici je bilo još jedno dijete, što se osnovano ističe u reviziji. Navedeno postupanje prvostepenog suda predstavlja povredu odredbe člana 8. i 123. ZPP, a koje povrede nije sankcionisao drugostepeni sud kada nije cijenio relevantne prigovore žalbe prema odredbi člana 231. ZPP. Pobijana presuda ne sadrži jasne razloge i isti se ne mogu ispitati. Također, navedene povrede postupka su uticale da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno.

Zbog navedenog, na temelju odredbe člana 250. stav 2. ZPP, valjalo je ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovno suđenje (stav I izreke ovog rješenja).

U ponovnom postupku drugostepeni sud će otkloniti povrede odredaba parničnog postupka učinjene pred drugostepenim sudom i pravilnom primjenom materijalnog prava, u skladu sa uputama u ovom rješenju, potpuno utvrditi činjenice značajne za odlučivanje o tužbenom zahtjevu, nakon čega će donijeti zakonitu odluku o tužbenom zahtjevu za koju će dati pravilne i potpune razloge.

Ukidanje odluke o glavnoj stvari povlači za sobom i ukidanje odluke o troškovima parničnog postupka, o kojima će sud ponovo odlučiti uz glavnu stvar, imajući u vidu troškove ranijeg i novog postupka, kao i troškove po reviziji shodno odredbi člana 397. stav 3. ZPP (stav III izreke ovog rješenja).

Predsjednica vijeća
Emina Hulusija, s.r.